

Hal Hartley

Hos Hal Hartley, der på minimalistisk vis forener den europæiske modernistiske tradition med den amerikanske 'dead pan' humor, handler det om udforskninger af livets store spørgsmål. Hans film har en egen tone og kendetegnes ved abrupt uforudsigelighed, men er poetiske i både ord og billeder

Den amerikanske instruktør Hal Hartley (f. 1959) studerede kunst ved Massachusetts College of Art i Boston og kom på baggrund af et par kortfilm ind på filmstudiet på State University of New York (SUNY) i Purchase. I en periode arbejdede han for et tv-produktionselskab, hvor hans chef indvilligede i at finansiere hans første spillefilm, *The Unbelievable Truth* (1990). Lindenhurst, Long Island er stedet hvor Hartley voksede op og er som regel der hvor hans film geografisk finder sted. Hvor David Lynch valgte lillebyen, så koncentrerer Hartley sig om forstaden, af den skræbete øde slags der minder om malerier af både David Hockney og Edward Hopper. Hartleys visuelle stil er en slags stiliseret realisme: På den ene side handler filmene om 'almindelige mennesker' der i underspillede lakoniske performances gennemspiller emotionelle dramaer i en kombineret alvorlig og absurd tone. Personernes ofte tableaux-agtige opstillinger ophæves ind imellem af pludselige fysiske udbrud – en uventet lussing eller et kys. Også dialogen er stiliseret som var den i citationstegn, hvilket er med til at give filmene en litterær stemning, der forstærkes af de fiktive personers oplæsning eller doceren for hinanden. Det kan lyde uhørt stift og distanceret, men væsentligt hos Hartley er den forløsende og groteske

humor, der ofte virker befordrende på indlevelsen og sympatien for de skæbner der skildres.

Tro, håb og kærlighed. I hovedværket *Trust* (1991), Hartleys anden film, er gymnasiepigen Maria (Adrienne Shelley) blevet gravid, og derfor slår hendes kæreste op med hende. Samme dag dør hendes far af et hjertestop, efter at hun har givet ham en lussing, og hendes mor smider hende ud hjemmefra. Men i mødet med den noget ældre Matthew (Martin Donovan) finder hun kærligheden, en gensidig respekt og troen på at der er en fremtid for dem begge, selvom det unægteligt ikke ser sådan ud. Fælles for dem er nemlig også, at de har et kompliceret forhold til deres dominerende og manipulerende forældre. På trods af at filmen også omfatter abort-problematik, arbejdsløshed, sexchikane og seriøse selvmordstanker er det ikke socialrealisme så det klodser. Men det er netop ophobningen af disse handlings-elementer der giver filmen dens groteske og samtidig sært poetiske tone. Personerne lader sig ikke kyse af livet i 'suburbia'.

Hartley har med komedier som *Trust*, *Simple Men* (1992) og *Henry Fool* (1998) slået sit navn fast som en selvbestaltet sædeskildrer af den moderne (amerikanske) familie og dens undertrykkende

Henry Fool

mekanismer. En institution der stækker vingerne på både forældre og børn, når den ikke fungerer: ”A family is like a gun. You point it in the wrong direction, you’re going to kill somebody” som det siges i *Trust*.

Inspirationen fra Jean-Luc Godards nybølgefilm turde være åbenbar i Hartleys selvbevidste produktion, og den kommer til udtryk f.eks. i de pludselige stemnings- og genreskift – men selv nævner Hartley bl.a. amerikaneren Preston Sturges (screwball-komedier), franskmændene Robert Bresson (den minimalistiske stil) og danskeren Carl Th. Dreyer. Alle tre har karakteristika der kan spores i Hartleys oeuvre, med screwball-komediens rappe dialog og parrenes fysiske gåen i clinch,

den minimalistiske visuelle stil og de religiøse overtoner i kombination med det let patetiske. Arven fra Godard kommer også til udtryk i den underminerende anvendelse af fortællinger, som måske nok i de fleste tilfælde kan betegnes som familie-melodramaer, men hvor det dramatiske potentiale nærmest bliver udhulet.

I sin seneste film *No Such Thing* (2001), produceret af Francis Ford Coppola og med islandske Fridrik Thor Fridriksson som medproducent, har Hartley fundet inspiration i monsterklassikere som *Godzilla*, *King Kong* og *Nosferatu* i historien om en ung kvindelig journalist, der møder et grumt monster i et atomforsøgs-anlæg i den islandske ødemark.

Kultfavorit. Hal Hartley er sammen med den mere velkendte Jim Jarmusch den nyere amerikanske uafhængige films 'grand old man', mere en kultfavorit med et trofast publikum end et mainstream-trækplaster i sit hjemland, men dyrket som filmisk geni i Europa. I Hartleys film handler det om udforskninger af livets store spørgsmål. Hans film har helt deres egen tone og kendetegnes ved den abrupte uforudsigelighed, men de er samtidig poe-

tiske i både ord og billeder. *Trust*, *Simple Men* og senest den mørke, men helstøbte *Henry Fool* er alle eksempler på Hartleys utraditionelle, til det patetiske grænsende skildringer af, hvorledes mennesker kommer videre i livet. De har som regel alle odds imod sig (inklusive sig selv), og alligevel insisterer de på at kæmpe for kærlighed og respekt. Men, som én af hans personer formulerer det: "What else is there but trouble and desire?"

Helle Kamik Haastrup

Litteratur

- Andrew, Geoff (1998): "Hal Hartley" in *Stranger than paradise. Maverick film-makers in recent American cinema*, Prion Books, London.
- Levy, Emanuel (1999): "Long Island's Poet Laureate – Hal Hartley" in *Cinema of Outsiders. The Rise of the American Independent Film*, New York University Press, New York.
- Merritt, Greg (2000): "1990-1999 The New System" in *Celluloid Mavericks. A History of Independent Film*, Thunder's Mouth Press, New York.

Filmografi

- 1990 The Unbelievable Truth
1990 Theory of Achievement (kortfilm)
1991 Trust
1991 Surviving Desire (kortfilm)
1992 Simple Men
1994 Amateur
1995 Flirt
1998 Henry Fool
1999 The Book of Life
2001 No Such Thing